

Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος  
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ  
ΤΟΥ ΚΑΜΠΟΥ ΧΙΟΥ

υπό Αλέκου Αποστολόπουλου

## ΚΑΜΠΟΣ ΧΙΟΥ

Ο Κάμπος της Χίου είναι περιοχή που βρίσκεται νοτίως της πόλεως σε πεδινή περιοχή, εξ ου και τ' όνομα και η οποία ουσιαστικώς συνορεύει με την πόλη της Χίου.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του οικισμού αυτού είναι τα μεγάλα αρχοντικά, εγκατεστημένα μέσα σε μεγάλα περιβόλια, κτήματα, ένα είδος αγρεπαύλεων δηλαδή.

Πρέπει να σημειωθούν ιδιαιτέρως η ποικιλία του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού των κτιρίων αυτών, οι μεγαλοπρεπείς κλίμακες, οι μνημειώδεις αυλόπορτες, εξαιρετα δείγματα των οποίων παρουσιάζει σε φωτογραφίες και σχέδια το βιβλίο του ζωγράφου Γ. Μουτσάτσου "Αυλόπορτες Κάμπου Χίου" Εκδοις Φιλοπροόδου Ομίλου Κάμπου (Χίου) 1989.

Τα περιβόλια - κτήματα είναι φυτεμένα με εσπεριδοειδή και περιβάλλονται από πολύ υψηλούς κτιστούς μανδρότοιχους ύψους 3-4 μέτρων που προσθέτουν στην μνημειακή και στην ιδιαιτερότητα της περιοχής του Κάμπου.

Ακόμη πρέπει να προστεθούν σαν χαρακτηριστικά των αρχιτεκτονικών αυτών συνόλων οι μεγάλες στέρνες, οι βοτσαλωτές αυλές, οι πέργκολες, τα μαγκανοπήγαδα και οι αλές που σαν ένα ενιαίο σύνολο δημιουργούν έξοχη εντύπωση στον επισκέπτη.

Αξιοθαύμαστες είναι οι αναλογίες κτιριακών όγκων και καλλιεργημένης γής που σε συνδυασμό με τα στοιχεία που αναφέρθηκαν και ακόμη της χαρακτηριστικής ρυμοτομίας των μανδροτοιχών, των εκκλησιών, των περίτεχνων καμπαναριών δημιουργούν ένα πολεοδομικό ιστό του οποίου η ιστορική, πολιτιστική και κοινωνική σημασία είναι ανυπολόγιστη για το νησί, ιδιαιτέρως και τη χώρα γενικότερα. Δυστυχώς η περιοχή αυτή κινδυνεύει από την εγκατάλειψη αφ' ενός και την επαπειλούμενη τουριστική εκμετάλλευση αφ' ετέρου.

Πρέπει να επισημανθεί η ιδιαιτερότης της αρχιτεκτονικής σχολής η οποία συνεδύασε στοιχεία ελληνικά, βυζαντινά, Γενουατικά, Αραβοϊσπανικά και του περασμένου αιώνα και δημιούργησε την φυσιογνωμία του Κάμπου.

Οι ιδιοκτήτες δυστυχώς είτε τα έχουν εγκαταλείψει εντελώς είτε τα έχουν ενοικιάσει σε μικροκαλλιεργητές οι οποίοι φυσικά αδυνατούν να τα συντηρήσουν έστω και στοιχειωδώς.

Για τον λόγο αυτό φυσικά τα κτίρια ερειπώνονται, οι στέρνες καταστρέφονται, οι μανδρότοιχοι γκρεμίζονται και οι αλές έχουν πνιγεί στα αγριόχορτα και τα σκουπίδια.

Η άλλοτε ωραιότατη περιοχή με τα εντυπωσιακά (φωτογραφίες) διαφόρων ρυθμών και περιόδων αρχοντικά, όπως ήδη προαναφέρθηκε (το αρχαιότερο φέρει λατινική χρονολογία ανεγέρσεως 1544) (φωτογραφία) έχει γίνει αντικείμενο βάνουσης επεμβάσεως με τσιμεντοστρώσεις κοίτης χειμάρρων που διασχίζουν την περιοχή, μπάζωμα ποταμίσκων, διάνοιξης δρόμων και προσθήκες από μπετόν πάσης φύσεως οι οποίες καταστρέφουν την άλλοτε υπάρχουσα αρμονία κτιρίων, κήπων, δενδροστοιχιών, φυτειών, μεγάλων αυλών.



Τα περισσότερα από τα κτίρια είναι οικοδομημένα με την τοπική πέτρα, μάρμαρο, την θυμιανούσικη (από το χωρίο θυμιάνα, το οποίο βρίσκεται στο Ν.Α. όριο του Κάμπου και στην περιοχή του οποίου υπάρχουν τα λατομεία). Χαρακτηριστικό της θυμιανούσικης πέτρας είναι ότι έχει διάφορα χρώματα, ανάλογα με το λατομείο προέλευσης, όπως μπέζ, κόκκινο, ώχρας κ.α. γεγονός που αξιοποιήθηκε από τους αρχιτέκτονες και τους ντόπιους τεχνίτες σε θαυμάσιους συνδυασμούς που θέλγουν το μάτι του επισκέπτη.

Ο δεύτερος κίνδυνος που απειλεί τον Κάμπο είναι οι προτάσεις ανεγέρσεως ξενοδοχείων. Η πρόταση αυτή θα πρέπει, πιστευουμε, να απορριφθεί ολοσχερώς και δια παντός. Κάθε επέμβαση στην περιοχή του Κάμπου θα καταστρέψει ανεπανόρθωτα την ήδη ετοιμόρροπη ισορροπία του χώρου και θα αφανίσει έναν οικισμό που αξίζει και πρέπει πάση θυσία να διατηρηθεί για το καλό των ιδίων κατοίκων της περιοχής και της νήσου Χίου γενικότερα. Οι επί τόπου οικολογικές, πολιτιστικές κλπ. οργανώσεις προτείνουν την ατομική χρηματοδότηση των ιδιοκτητών για την αποκατάσταση των σπουδαιότερων πιο χαρακτηριστικών τουλάχιστον εξ αυτών, την διατήρηση του χαρακτήρα της περιοχής με ενίσχυση των οικογενειών των επί τόπου καλλιεργητών, την προσπάθεια δημιουργίας μέσα στα κτίσματα μικρών μονάδων ξενώνων (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός) που σε συνδυασμό με την ντοπια παραγωγή θα επιτρέψει σ'αυτές να επιβιώσουν, ενώ δεν θα στερήσει τον τόπο από ένα χαρακτηριστικό και ιδιότυπο δείγμα οικιστικής μονάδας - πλέγματος που δημιουργήθηκε με τόση σοφία και αγάπη για την φύση στην διάρκεια των τελευταίων 5-6 αιώνων.

Σχετική εμπειρία υφίσταται ακόμη και σε περιοχές της Ελλάδος π.χ. Λήμνος, Βάθεια Μάνης, αλλά πολύ περισσότερο στην Γερμανία, Αυστρία και αλλού, όπου λειτουργούν χιλιάδες οικιακές τουριστικές μονάδες με άριστα αποτελέσματα, πρώτον για τους ίδιους τους κατοίκους και γενικότερα για την Εθνική Οικονομία. Με αυτό τον τρόπο θα επιτευχθεί και η ενεργοποίηση σχολαζουσών ιδιοκτησιών, και η αναγέννηση ολόκληρης της περιοχής χωρίς αυτή να χάσει τον εντελώς ιδιαίτερο χαρακτήρα της. Ανάπλαση στην σημερινή εποχή και σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουμε στην διάθεσή μας από αντίστοιχες εμπειρίες σε άλλες χώρες δεν σημαίνει "αναπαλαίωση" με την κυριολεκτική σημασία του όρου δηλ. επαναφορά σε κάποια παλαιότερη εποχή αλλά ένταξη των συγχρόνων αναγκών και λειτουργιών μέσα στο αποκατεστημένο πλαίσιο της συγκεκριμένης περιοχής. Σ' αυτήν βεβαίως θα γίνει το ελάχιστο απαιτούμενο για τις σημερινές ανάγκες δίκτυο δρόμων, έργων αποχέτευσης, καθώς επίσης και ενίσχυση των δραστηριοτήτων που δεν θίγουν το συγκεκριμένο περιβάλλον, το κύριο χαρακτηριστικό του οποίου είναι η γαλήνη και η ηρεμία και η εντελώς ιδιόζουσα αυτή ατμόσφαιρα του Κάμπου. Έτσι, αποφεύγονται ρυπαίνουσες οιασδήποτε μορφής δραστηριότητες και ηχητικές οχλήσεις, καθώς και ο περιορισμός του μεγέθους των διαφόρων δραστηριοτήτων, οπότε θα επιτευχθεί εκείνος ο ιδεώδης συγκερασμός παλαιού και νέου που θα επιτρέψει στην περιοχή να εξελιχθεί φυσιολογικά χωρίς να χάσει οριστικά τον "χαρακτήρα" της, την "φυσιογνωμία" της, η οποία σε τελική ανάλυση αποτελεί και το σπουδαιότερο πλεονέκτημά της, το "προικιό" της.

Ας μη μας διαφεύγει ότι σε ολόκληρο τον κόσμο σήμερα προσπαθούν πάση θυσία να διατηρήσουν τον χαρακτήρα και τις ιδιομορφίες κάθε περιοχής διότι αυτές συνιστούν όχι μouselικά



μνημεία αλλά ζωντανά δείγματα της ιστορίας, κοινωνικής, οικονομικής, πολιτιστικής του τόπου με τις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά της. Η ισοπέδωση και η ομοιομορφία στο όνομα μιας δήθεν μοντερνοποίησης απορρίπτονται σήμερα από όλους τους λαούς και τους κυβερνητικούς και τοπικούς άρχοντες και κοινότητες.

Κάθε άλλη επέμβαση θα ξέσχιζε αυτό τον σοφά πλεγμένο ιστό και θα στερούσε το νησί από έναν πόλο έλξεως τουριστών που είναι αναντικατάστατος.

Επί πλέον (οι οργανώσεις) επισημαίνουν τον κίνδυνο από την λειψυδρία η οποία θα επιδεινώσει το ήδη υπάρχον πρόβλημα στην περίπτωση ανεγέρσεως ογκωδών ξενοδοχειακών μονάδων στην περιοχή, που θα έχει σαν φυσικό αποτέλεσμα την πολλαπλασιαστική αύξηση των αναγκών σε νερό της περιοχής.

Όπως πολύ σωστά αναφέρεται και εις τα συμπεράσματα της Μελέτης Ανάπλασης - Αναβίωσης του Οικισμού Κάμπου Χίου (Φάση Β-Οριστική μελέτη) Ιανουάριος 1988, την ευθύνη για την εφαρμογή της μελέτης πρέπει να αναλάβει ένας ενιαίος διαχειριστικός οργανισμός, ολιγομελής όμως και ευέλικτος στην λήψη αποφάσεων, ο οποίος και θα έχει τον συντονισμό της εφαρμογής του προγράμματος, δεδομένου ότι στην περίπτωση αυτή υπηρεσίες πολλών Υπουργείων θα κληθούν να συμμετάσχουν στην πραγματοποίησή του.

Τελειώνοντας την συνοπτική αυτή έκθεση θα ήθελε ο γράφων να επιστήσει και πάλι την προσοχή της αρμοδίας υπηρεσίας για την τακτοποίηση του εκκρεμούντος θέματος του Μουσείου της Νέας Μονής. Είναι απογοητευτικό το γεγονός ότι ενώ αντιμετωπίσθηκε κατά τον καλύτερο τρόπο η εξεύρεση χώρου στεγάσεως των εκθεμάτων, χρονίζει αδικαιολόγητα η τοποθέτηση φύλακα στο Μουσείο, με αποτέλεσμα να παραμένουν "αποθηκευμένα" τα πολύτιμα κα άκρως ενδιαφέροντα εκθέματα. Αξίζει να γίνει ιδιαίτερη μνεία και του μοναδικού στον Ελληνικό τουλάχιστον χώρο ευρισκομένου "χαλιού προσευχής", του οποίου με φροντίδα της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ είχε γίνει προ ετών συντήρησή του από ειδικούς τεχνίτες και το οποίο ευρίσκεται και αυτό μεταξύ των πολύτιμων θησαυρών του Μουσείου της Μονής.